

adibideak nola eta nondik artu bear diren, abezez nola jarriko ditugun ordenan eta orrelako beste milla.

Ez dut orrenbestez esan nai iztegi-lan au bertan-behera utzi bear lukeanik Euskaltzaindiak. Ez du utzi bear, baiña ezin as diteke besterik gabe iztegia idazten; ez orrenbeste saltsa garbitu gabe dauzkan bitartean. Gai-bilketan, ordea, gaiak fitxetan ipintzen eta abar, bereala asi bear luke, lan ori ere bear-bearrezkon baita.

Nolakoa bear lukean izan iztegiak? Aukeratzaillea, neure iritziz, autatzaillea, ohea makurragotik bereziko duena, eskoletan, liburuetan, aldizkarietan, itzaldietan erabilli bear litzakean euskera jaso eta ikasiaren mugarri eta eredu izan ditekeana, iriña eta zaia, garia eta belar gaiztoak bereizten dakiena.

Batasunera bidean dabillena, itz batean. Euskera batua ez dagoen ezkerre, ezin bat dezake Euskaltzaindiak indarrean, indarka ibiltzeko ez baitu indarrrik aski. Alfer-lanean ari bearrean, obe du egungo egunean nabari diren joeren arabera izkuntza idatzi eta ikasiaren ereduak finkatzen asi, astiro-astiro besterik eziñean, korrika eta lasterka ahal balitz, baiña beti oraingo euskeraren eta euskaldunen bearrek eta premiek erakusten dioten bidean dabillela.

Aita Mujika'ren iztegi ederrari egotzi diogu zenbaitek ez duela bear ainbat bereizkuntza egin. Zer egotziko liokete Euskal-Akademiari, ez euskaltzale bakoitz bati, Akademia orok berezko duen eginbearrari uko egingo baldin balio. Beste alde batetik, ezin agin dizaioke bizkaitar bati gipuzkeraz mintza dedin edo giputz bati bizkaieraz, bai ordea bizkaitarrei, giputzei eta euskaldun orori berea duen izkeran euskeraren onean, ez kaltean, izango den moduan erabil dezan izkuntza.

L. MITXELENA

EUSKALTZAINDIKO NERE LENDABIZIKO LAGUNAK

Gure orduko Euskaltzaindia, begi aurrean ba-neuka bezala daukat gogoan. Bilboko gure aretoan, ango mai luze ta zabal batean nola egoten giñan esango dizuet, bakoitzaz bi itz esanez, maiean zer toki izaten giñuan aipatuz.

Maiaren erdi-erdian Resurrekzion Maria Azkue jauna, euskaltzainburua. Batzar ordurako bere tokian zuti jarririk, mordoxka jolasean geundenei deitzen zigun esanez:

Jaunak ordua dugu: Ta bakoitza zegokion tokian jartzean: «Aitareta eta Semearen eta Espiritu Santuaren izenean as dezagun batzar au, edo batzarraldi au». Bukaezan, berdintsu. Gure batzarreak non-nai izan arren, eztut gogoan Azkue jaunak iñoiz uts-egin zigunik. Besteok utsegin gantzaken, edo noiz-beinka uts-egiten genun, ark iñoiz ere. Buru aundiko gizona, soñeko buruaren tamañez, baño aundiagokoa bere adimenaz, eta gogoz; lanerako asperkaitza, ta euskerari oso-osorik emana. Ain jakintsua izan arren, apala ta gozoa zan gurekin beti. Ta ni bezalako ez-jakiñari, or bildutako deus-ez bat batzarrerara ba-zakarren, begitarte ta xalotasun pizgarriz artzen zion.

Azkueren eskuñetik, geienean Julio Urkixo jauna zegoan. Au ere batzarretarako zintzoa giñun. Asieratik antxe zan. Azkue jaunarekin batera Euskaltzaindiaren tantairik oberena ote giñun nago. Eusko Ikaskuntzaren aldizkari bikañaren Zuzendaria, aundiki ta jakintsu, lurbira guzian ezaguna ta aintzat artua zalako, itzal aundia egiten zion Euskaltzaindiari, naiz berak beti erderaz itzegin, eztakit, ba, euskeraz lau itz esan ote zizkigun.

Onen ondoan Eleizalde'tar Koldobika jauna izaten zan, zijoan bakanetan. Bakanetan esan dut, Gaizteizko bere irakasgoaz batzuetan, eta geienetan bere gaxotasunaz maiz utsegiten zigun batzarretara. Au bai euskaldun jatorra bizkaieraz. Azkeneko egunetaraño etzuan lanik utzi. Nere lagun maitetatik, lendabiziko Jaunak eraman ziguna, auxe izan zan.

Etxegarai'tar Bonifazio. Onek ere erderari eltzen zion gure batzarretan, euskeraz ere ba-zekin, noski, baño. Aurreko bien antzera, au beren lagun lankide ta kutuna izanik, gizon aundia giñula eztut esan bearrik.

Olabide Erramun Aita, Jesusen Lagundikoa. Euskeraz idazteko ain bikaña izanik, au genun beste bat izkietarako bildurti zana ta lau itz euskeraz nekez josten zituana. Euskaltzaindian sartu nintzenean neri erantzunez egin zigun itzalditxoaz landara, eztaukat gogoan beste ezer ari entzunik. Baño bitartean, ixil-ixillik, Itun Zar-Berriak zegiskigun.

Jesusen Lagundiko beste Aita bat, aipamen aundikoa, Pier Lhand giñun. Gogoan daukat, bein baño geiagotan, batzarrea asi ondorean agertu zitzaigula gure aretoko atetan, bere pipa aundi, kirten makurra, esker eskuan zuela, eta bere begi urdinxka ta argiz guziok menperatuz, urbildu izan zitzaigula esanez: ¡Agur Yaunak, agur t'erdi! Irri-parrez ta bere eskuña luzatuz joaten zala bere tokira. Honek bai itzegiten zigula beren euskalki eztitsuan. Paris'ko bere mintzaldi lanaz eta ango auzoetan siñiste-gabe ta siñiste-etsai ta langille tartean zerabilzkin eginkizunaz itzeten zigula, gogoan dut. Bere euskal-frantzerazko itzegi ta ainbat lan euskeraz ta frantzeraz emandakoak dasai-gute nor zan bera.

Azkue jaunaren ezkeraldetik egoten ziranak: urbillena. Arturo Kanpion jauna. Gure kondairagille ta Napparroaren eskubideen eustzalle azkarren au ere, euskeraz nekez egiten zuana giñun, naiz berak alako Euskal-izkinde ederra egin izan. Bere adin aundiz, larogei urteak beteak zituan-eta, baita beste ajeen batez ere, nai zuken guzian etzitzaigun batzarretara joaten; baño zidoaienean guzion pozgarri zan, guzion aita bezala begiratzen bai-genion. Belarria eskuz luzatuz eta bere iritziak erderaz, baño zeatz emanez, asko laguntzen zuan Euskaltzaindian.

Urrena, Lakonbe jauna. Paristik zetorkigun illabeteoro, non-nai batzarreak izan. Gudaldi aundian eskuñeko besoa galdu ta, besamotz, ezkerreko eskuz baliatzen zan luma sakeletik ateratzeko ta idazteko: artarako ortzetan askatzen zuan luma idazten asteko. Euskal liburu zar zenbaiten berriak ematen zizkigun eta nai giñuzkenei erosi ta ekarri ere bai. Urkixo jaunaren adiskide berezia zan.

Intzagarai Erramun Apaiz jauna. Uste dut parrokiko eginkizunaz-eta, Bilboko batzarretara zenbait aldiz bakarrik joaten zitzaigula. Donostiako Argia'ren idazle ta olerkari genun.

Eguzkitza Apaiz jauna. Ona gizon sendoa, soñez, buruz, euskal-gaietaz. Itz gutxi egingo zituan, berak zakarren txosten edo lantxoaz landara. Noiz beinka lantxo politik eramaten zizkigun, guzion jakingarri. Eztakik argitaratu ote diran. Euskaltzaindiaren euskal-jaietan, berau giñun eliz-izlari argi ta mamitsua.

Euskaltzaindiko maiaren beste aldetik; lenik Landareche Martin jauna. «Eskual-duna»ren Zuzendari berrogei ta geiago urtez izana. Adin aundikoa, ixil ta apala. Bätzarrerik etzuan galduko ta heroietan bere alderdiko euskal gauzen gora-berak azaltzen zizkigun bare-bare. Bestelako lanik etzuan ekarri izan noski.

Altube'tar Xeber jauna. Azkue ta Eguzk'tza jaunekin batera onetxek ematen zizkigun euskerari dagozkion xeetasunik aundienak. Euskera piztu, aberastu, txukundu ta edertzeagatik gure lagun azkar onek zenbat lan egin zuan, nik bezin ongi ezagutzen duzute noski; bere liburuak aupalari.

Jaunak zeruan ongi sarituak izango ditula nago, egun batez beren artean artu niñuen lagun bikain guzi oiek.

Barkatu, baño, ezin dezaket aipatu gabe utzi, gure batzarretara joaten zitzaizkigun euskaltzain-urgazle zenbait.

Bilboko batzarre geienetan Gregorio Maidagan Apaiz jauna. Au asieratik. Ondorean berriz beti, Nikolas Ormaetxea (Orixe) jauna. Azkueren idazkaritzan lan egiten zuten biek. Baita ere Martin Oyartzabal Apaiz jaunak. Aurreagotik eta beti, gurekin izaten zan Nazario Oleaga jauna. Donostiko batzarretan, noiz beinka, Ambrosio Zatarain jauna, oraingo Zatarain'en aita; eta Martin Lekuona, apaiz jaun, nerekin batera Euskaltzaindian euskal-jaia prestatzen lan egiten zuana. Zerura iges egin zigutenetatik, nere buru urriz, aipatu gabe gelditzen zaizkitenak askoz geiago dira, aipatuak baño.

Zorionez oraindik bizi zaizkigunetatik Ibagutxi'tar Yon Uguts eta Manterola'tar Gabirel apaiz jaun, aibeste euskal lan eder egin digutenak: Galtzadunetatik Odon Apraiz jauna ta Estornes jauna, Donostian, eta.

(Iruñean 1968 urteko abenduan egin zan batzarrean irakurria.)

INTZA'R DAMASO

NUEVOS MIEMBROS DE NUMERO

José Miguel Barandiaran, 1965-VIII-27.

R. P. Policarpo de Iraizoz, 1968-XII-4.

NUEVOS MIEMBROS DE HONOR

Ramón Menéndez Pidal, 1968-II-23.

Odón Apraiz, 1968-XII-4.

Juan Cruz Ibaguchi, 1968-XII-4.

Gabriel Manterola, 1968-XII-4.

NUEVOS MIEMBROS CORRESPONDIENTES

1965-IX-24

R. P. Francisco Altuna, S. J.

José Antonio Arcocha.

R. P. José Azurmendi, O. F. M.

R. P. Emiliano Barandiaran, carmelita.

Iñaki Barriola.

Juan José Beloqui.

Iñaki Beobide.

Antonio Bilbao.

R. P. Félix Bilbao.

Jean Curutchet.

Jean Louis Davant.

Jean Baptiste Dirassar.

Pierre Duhour.

Toribio Echebarria.

Carmelo Echenagusia

Jesús Elosegui.